

**Mashruuca Bulsheed ee Socotada iyo Qaxootiga
Warbixiata Soo–koobidda
Jannaayo 2007**

Aasaas:

Duqa magaalada Seattle Greg Nickels ayaa doonaya in uu xoojiyo habka ay dawladda magaaladu u bixiso adeegyada ay siiso dadka socotada iyo qaxootiga ku nool magaalada Seatttle, taas oo iyadu qayb ka ah Hindisha Caddaaladda Qabiil iyo Bulsheed ee magaalada Seattte. Si aqoon dheeraad ah loogu yeesho dhibaatooyinka iyo baahida ay qabaan dadka ka tirsan bulshooyinkan, ayay bishii May, 2006 ay magaaladu shaqaalaysay Bonnie Olson oo ka tirsan hay'adda " Emerging Design Consulting" iyo kooxdeeda la talinta si ay u naqshadeeyaan una fuliyaan mashruuca ay bulshadu ka qayb-qaadanayso.

La-taliyayaashu waxay isticmaaleen waraysiyo kooxeed iyo kuwo shaqsiyed si ay u ururiyaan fikrado noocyoo badan leh oo ay ka mid yihiin mawduucyo la xidhiidha aqoonta waqtigan xaadirka ah loo leeyahay adeegyada ay magaaladu bixiso, hababka lagu wanaajin karo adeegyada magaalada iyo dhibaatooyinka guud iyo carqaladaha hortaagan bulshooyinka gaarka ah ee socotada/ qaxootiga.

La-taliyayaashu iyaga oo ka duulaya tirada ay bulshooyinkani ku dhex leeyihiin dadka daggan magaalada Seattle iyo/ ama marka loo eego waqtiga gaaban ee ay daggan yihiin dalka Maraykanka, ayay bulshooyinka dadka socotada iyo kuwa qaxootiga ah u soo xusheen mashruuca. Xilligan oo ay magaaladu soo saarayso qorshaheeda hawl-fulineed ee socotada iyo qaxootiqa, noocyada badan iyo kala–gaddisnaanta ka–qayb–galayaasha la waraystay ayaa soo–saartay natijjooyin wax–ku–ool ah oo qiimo wanaagsan u leh ujeeddada hawsha loo sameeyay. Kooxaha la xushay waxaa ka mid ah:

- Aasiyaan iyo dadka Jasiiradaha " Pacific" (Feetinaam, Shiinaha, Kaamboodhiya, Filibbiin iyo Saamo'aa)
- Laatiino (Meksiko, Guwaataamaala, Kaamboodhiya, Hunduraas, Kolomboodhiya iyo El Saal faadoor)
- Afrikanka Bari (Itoobiya, Eritiriya, Sudaan iyo Soomaaliya);
- Bariga Dhexe (Iraaq iyo Urdun)

Mashruucu wuxuu gaadhad 260 qof -161 kuwaas ka mid ahna waxaa lala yeeshay waraysi kooxeed, 99 –na waxaa lala yeeshay waraysi shaqsi. Ka–qayb–galayaasha bulshada guud ka socda waa saddex–meloood laba, saddex–meloood meesha kalena waa madaxda bulshada/adeeg bixiyayaasha (kuwaas oo ah kuwo la xidhiidha dadka socotada iyo qaxootiga, ama u shaqeeya hay'adaha cusub ee ka–shaqeeya arrimaha la–xidhiidha adeegga aadamaha).

Soo- Koobidda Natijjooyinka Muhiimka ah:

Waraysiyada kooxaha iyo shaqsiyaadka lala yeeshay waxay soo-saareen muwduucyo caadi ah oo diiradda saaraya arrimo balaadhan iyo kuwo guud (taas oo lid ku ah arrimaha la xidhiidha adeegyada gaarka ah) oo ay ka mid yihiin:

- *Turunturooyinka luuqadda iyo dhaqanka iyo helitaanka adeegyada iyo ka-qayb-galka dad-weynaha oo xaddadan iyo la-qabsashada dhaqanka oo xawli-gaabban.*

Dadka socotada iyo qaxootigu waxay soo-saareen dhibaatooyin iyo carqalado tiro ah oo la-xidhiidha luuqadda:

- Ma garan karaan adeegyada jira maadaama ayna warbixinta afkooda hooyo ku helayn, haddii ay afkooda hooyo ku helaana ayna tayada turjumaaddu ahayn mid fiican.
- Noocyada iyo geeddi socodka ku-saabsan adeegyada oo aan ahayn kuwo lala qabsaday, kuwa murugsan iyo/ ama ay adagtahay in lala jaan-qaado. Sidaa darteed, socoto iyo qaxooti badani waxay u baahanyihiin caawimaad dhinaca luuqadda ah. Ka-qayb-galayaal badan waxay rumaysanyihiin in kuwa adeegga ugu wanaagsan ee caawimadda luuqadda laga heli karo ay yihiin kuwa laba-luuqadoodka /laba-dhaqanka ah ee ka tirsan hay'adah iyo /am hawl-filiyayaasha bulshada, maadaama ay shaqsiyaadka noocan oo kale ahi ay aqoon u leeyihiin luuqaddoda iyo dhaqankooda.

Dadka socotada ah iyo qaxootigu waxaa kale oo ay tilmaameen dhibaatooyin iyo carqaladooyin tiro ah oo la-xidhiidha dhinaca dhaqanka:

- Waxaa jira baahi balaadhan oo loo-qabo waxbarashada iyo tababbarka hannaanada iyo geeddi socodyada Maraykanka, sida dugsiyada dadweynaha, waxbarashda dadka waa-weyn, shaqada, iyo dawladda iyo siyaasadda. Iyada oo aan caawimaad noocaas oo kale ah aan la siin, waxaa ku adkaanaysa in ay la-qabsadaan dhaqanka Maraykanka.
 - Dadka socotada iyo qaxootiqu waxay doonayaan dhaqamo iyo muqalo ka tarjumaya dhaqamadooda oo ka caawinaya sii ilaalinta midnimada (isku-duubnaanta) qoysaskooda. Tusaale ahaan, beeraha qaarkood waxay u adeegaan koox xad da'eed oo gaar ah, laakiin uma adeegaan dhammaan xubnaha qoyska.
 - Xubanah bulshadu waxay rumaysan yihiin in hay'adaha adeegyada isku-duwa ayna lahayn karti dhinaca dhaqanka ah maadaama ayna hay'adahani maraka qaarkood lahayn shaqaale ku hadla luuqadda ay ku hadlaan dadka ay u adeegaan ama fahmi kara dhaqanka dadkaa ay u adeegayaan.
- *Dadka socotada iyo qaxootigu waxay doonayaan maal-gelin sii weyn oo dhinaca dibadda ka timaadda oo lagu sameeyo bulshadooda.*

Hay'adaha adeegyada siiya bulshooyinka dadka socotada ah iyo qaxootiga waxay doonayaan in hay'adahooda hoose ay u timaaddo maal-gelin dhinaca dibadda ah. Xubnaha bulshadu waxay rumaysanyihiin in ay hay'adahani sida ugu wanaagsan u qexi karaan baahidooda, isla-markaana ay naqshadayn karaan bixinna karaan adeegyada ugu habboon. Hase-yeeshe waxay hay'adahan ay dhibaatooyin ka haystaan

dhinaca la tartamidda wakaaladaha aad u xoogaystay, gaar ahaan waxay dhibaatooyinkaasi yihiin kuwo la- xidhiidha qaybaha adeegyada aadamaha, maadaama ay waajib tahay in adeeg bixiyayaashu ay buuxiyaan hawlo badan oo warqadeed. Hay'adaha u adeega dadka socotada ah iyo qaxootiga waxay doonayaan in hawsha isku – duwidda ee magaaladu ay noqoto mid dhaqan- gelinaysa geeddi socodka, hoosna u dhimaysa shaqooyinka warqadaha isla–markaana qiimaynaya aqonta bulshada, iyo aaminaad iyo xidhiidh dheeraad ah marka lacagta la dhiibayo.

- ***Dadka socotada ah iyo qaxootigu waxay soo dhowaynayaan wada–shaqayn dheeraad ah oo lala yeesho saraakiisha magaalada.***
Ka-qayb-qalayaashu waxay jecelyhiin in ka-qayb galinta bulshada iyo saraakiisha magaaladu ay korodho iyo qaacidada ah; war-geli, wax- bar, ku casuum ka-qayb-qaadashada, bulshada u oggolow go'aaminta iyo u codaynta, lalana shaqeeyo wakiilo ay bulshadu dooratay. Waxay saraakiisha magaalada ku dhiiri–gelinayaan in ay ogaadaan baahida bulshada iyo in ay baadhaan waxa shaqayn kara iyo waxa aan shaqayn karin.
- ***Waayo –aragnirnada baadhaysa adeegyada magaaladu way kala- duwanyihiin.***
Adeegyada ay dadka socotada iyo qaxootigu ka hadleen waxay u badanyihiin adeegyada beeraha, goobaha akhriska, adeegyada aasaasiga ah, booliska iyo adeegyada dabka. Tayada waayo–aragnimadu waxay ku–tiirsantahay helitaanka . Tusaale ahaan, dadka Laatiinoogu waxay aragtii wanaagsan u qabaan adeegyada beeraha, booliska, iyo adeegga dabka, maadaama adeegyadan la siiyo oo ay dhammaan dadka u furanyihiin. Hase yeeshe, adeegyada la xidhiidha beeraha iyo goobaha akhriska aragtii wanaagsan looma qabo, sababta oo ah qaar dadka socotada ah iyo qaxootiga ka- tirsan oo aan fahmayn xogta laga bixiyo, waxaa kale oo meesha ka maqan khayraadka iyo/ama iyaga oo aan caawimaad lagu siinay luuqadooda hooyo.
- ***Waxaa helitaanka kordhinaya arrimaha la xidhiidha dadka socotada iyo qaxootiga oo la isku-duwo lana xoojiyo.***
Dadka waraysiga ka-qayb-qaatay waxay doonayaan in waaxyada magaalada ee u adeega dadka socotaa iyo qaxootiga ay adeegyadooda isugu-duwaan si ka wanaagsan sida ay imika tahay. Isku-duwidda la wanaajinayo waxaa ka mid ah in la sameeyo hal meelo oo lala xidhiidhayo oo magaalada ah. Waxaa kale oo ay ka-qayb-qalayaashu ay taageersanyihiin fikirka samaynta koox la-talin oo xubnaheeda laga soo dhex xusho bulshada dhexdeeda.

Waxaa kale oo intaa dheer, mashruuca ka-qayba-gelinta bulshada oo shaacyay tiro adeegyo ah oo aan wax laga-qaban oo ay u baahanyihiin dadyow gaar ah (inkasta oo ay jiraan qaar isku-dhacaya):

Socotada iyo qaxootiga Laatiinooga:

- Caafimaad /daryeel caafimaad
- Shaqooyin / tababbaro
- Luuqudda Ingriiska oo afka labaad ah
- Xannaanada ilmaha
- Waxbarashada
- Ilaalinta xuquuqda rayadka
- Socdaalka/ adeegyada sharchiyeed

Socotada iyo qaxootiga Aasiyaanka iyo jasiiradaha "Pacific":

- Adeegyo dhaqan ahaan habbon
- Shaqooyin/ tababbaro
- guriyayn
- caawimaad dhinaca bixinta adeegyada aasaasiga ah adeegyada sharchiyeed

Socotada iyo qaxootiga Afrikaanka:

- Guriyaynta
- Shaqooyinka/ tababbarada
- hawlaha dugsiyada kaddib ay dhallinyaradu qabanayaan oo ah kolba sida loogu baahdo.

Socotada iyo qaxootiga bariga dhexe:

- waxbarashada dadka waa-weyn
- caawimaadda maaliyadeed
- shaqooyin
- af- Ingriisiga oo luuqadda labaad ah.
- gaadiidka
- ilaalinta xuquuqda rayadka.
- xannaanda caafimaadka.

Tallaabooyinka xiga:

Shaqaalaha magaalada ayaa diyaarinaya qorshe hawl-gel oo ku-wajahan dadka socotada iyo qaxootiga. Natijjooyinka ka soo baxay waraysiga lala yeeshay waxay guud-ahaan taageerayaan jihada uu u socdo qorshaha waxqabadka ee qabyada ah, wuxuuna soo kordhiyay arrimo cusub oo in laga fiirsado u baahan. Marka qorshahaas la dhamaystiro wuxuu sii wadi doonaa waxqabadyo gaar ah oo lagu xoojinayo adeegyada la siinayo dadka socotada ah iyo qaxootiga. Waqtigan xaadirka ah waxaa qorshaha ku jira qaybo ku-saabsan helitaanka adeegyada, cududda shaqaalaha iyo horumarinta dhaqaalaha, ilaalinta xuquuqda rayadka, bixinta adeegyada la siinayo dhallinyarada, dadka waa-weyn iyo haweenka. Shaqaalaha magaaladu waxay filayaan in ay naqtiiinka ay ku samaynayaan qorshaha waxqabadka ay dhamaystiri doonaan bisha March 2007.